

DE
 POSTVLATO PONTIFICIS R.
CONFIRMANDI
ELECTIONEM REGIS ROMANORVM
 SIBI NVNTIATAM
 DISSERTATIO I,

QVAM

PRAESIDE
IO. CHRISTOPHORO PESLERO

I. V. D. PAND. PROF. PVBL. ORD. ET FACVLT. IVRID. ASSESSORE
 ACADEMIAE H. T. RECTORE

IN AVDITORIO ICTORYM

III. ID. DECEMBR. A. O. R. CIO MDCC XXXXII.

DEFENDET

IO. HENR. LVDOV. BERGIUS
 CVSTRINENSIS.

FRANCOFVRTHI AD VIADRVN
 EX OFFICINA PHILIPPI SCHWARTZII ACAD. REG. TYP.

DE
POSTALIO PONTIFICIS R.
CONFIRMATIONE
HIERONIMUS KRAMER
SIBI MANUAM
DISSERTATIO I. XI
PRÆSIDENTE
IO. CHRISTOPHORO TESTINO
IN ACADEMIA
PUBBLICA
MAGISTRUM
IO. HENR. WIDOW. BEBERG.
PRAESIDENTE

I.

Est hoc minime inusitatum inter gentes cultiores, ut principes summi et proceres, a quibus quaeque gubernantur, felicia aequae ac minus laeta rerum suarum euenta sibi inuicem nuntient, eosque in primis, de quorum amicitia bene sperant, vel ad societatem gaudii, vel etiam communionem doloris inuitent. Illud autem non humanitas tantum, sed plane necessitas quaedam efflagitare videtur, ut, si quis princeps, in alterius defuncti locum surrogatus, ad rem publicam accedit, tum extranearum gentium rectoribus, tum ciuibus suis id significet, ut illi, quocum in posterum de rebus publicis sit tractandum, hi vero, cui obtemperare debeant, edoceantur. Sed his ipsis longe adstringuntur arctius, qui superiorem agnoscunt, ut, si quicumquam muneris publici nanciscuntur, principi se offerant probandos, ac in loco, in quo nuper collocati sunt, confirmandos. Etenim non raro fieri solet, ut princeps has illius rei publicae partes subiectis suis committat, atque etiam constitutiones magistratuum, sacerdotum aliorum denique officiorum, collegiis, vniuersitatibus, aut
A plane

plane singulis relinquat. At quo maioris interest rei publicae, ut is, apud quem summa rerum est in ciuitate, sciat, quinam, quamue idonei cuique stationi sint praefecti, sapientissimo sane consilio vbique fere locorum est introductum, ut designati munerum publicorum administratores, antea, quam spartae sibi demandatae auspicia faciant, principem adeant, examinatique ab eo ac probati ad munus subeundum remittantur. Accidit id hodie in magistratibus vrbanis, qui ut in plerisque Germaniae prouinciis a ciuibus aut etiam collegis nominentur, iniussu tamen principis spartam sibi oblatam adire minime possunt. Idem fieri notum est eorum contemplatione, qui sacerdotio destinantur. Hi enim si vel maxime vel ab vniuerso coetu, cui praeficiendi sunt, vel etiam a delectis, aut collegiis magistratuum, aut singulis optantur eligunturque, tunc demum tamen functionem sacram rite in se suscipiunt, si ab eo, cui cura sacrorum competit, sunt confirmati. Atque etiam iis, qui clientelari iure in beneficiis, quae feuda vulgo appellantur, succedunt, hoc praeter cetera incumbit, ut intra certum tempus dominum adeant, clientelamque, qua obstricti sunt, ac cuius intuitu bonorum morte pristini successoris vacuefactorum possessionem sibi asserunt, solenni ritu formulaeque profiteantur, fidem etiam clientelarem sacramenti religione interueniente obstringant. Ut taceam alia aliorum exempla, qui sese muneribus publicis immiscere, nisi principe auctore, nequeunt.

II.

Patet autem ex dictis, non vnas easdemque esse causas, quam ob rem auspicia potestatis qualiscunque vel aequalibus vel inferioribus, vel etiam superioribus, sunt indicanda. Tanto minus itaque nobis vitio verti poterit indagaturis, quo tandem

tandem titulo pontifici electionem suam significare soleat Rex Romanorum a Germanis electus. Etenim inter omnes constat, iam inde a pluribus saeculis vsu fuisse introductum, vt, simul ac princeps eorum, ad quos pro cuiusque aeuimore electio pertinuit, suffragiis ad regni Germanici solium euectus esset, id tam ab ipso electo, quam eligentibus, pontifici notificatum fuerit. Nec facile erit quisquam rerum recentissimarum ac publice gestarum tam ignarus, vt nesciat, aut iam oblitus sit, Augustissimum Carolum Albertum, omnium electorum suffragiis viii. kal. Febr. hoc ipso anno ad imperialem dignitatem euectum primum litteris, mox etiam solenni legatione missa, pontificem ea de re fecisse certorem. Illud autem non aequè expeditum est, si diuersissimas hominum opiniones spectes, vtrum pontifici imperator tanquam princeps ac dominus, an subiectionis et obedientiae ostendendae causa, an vero ex more inter gentes recepto tanquam aequalis aequali suam nuntiet electionem. Nec mirum, in tam varias hic discedi opiniones, cum de potestate R. episcopi tanto dissensu tantaque discordia disputatum sit, vt omnium enumerare sententias et molestum et difficile videatur. Non desunt enim, qui auctoritatem pontificis eo vsque extollunt, vt illi ceu Iesu Christi vicario summum et absolutum totius terrarum orbis dominium imperiumque vindicent, illique omnes, quocumque tandem nomine veniant, reges ac principes, ipsumque adeo imperatorem in sacris aequè ac ciuilibus, subiectos esse, sine vlla dubitatione defendant. Hi vero vt vt ceteroquin imperatoris dignitatem omnibus modis euehant, illique tantum non dominium orbis, pontificio iuri subordinatum, asserant, reges etiam et principes omnes, si non re ipsa, iure tamen, subesse, fingant, in eo tamen iniqui ac plane iniurii sunt in imperato-

rem,

rem, quod electionem eius, et omnes, quibus gaudet, praerogatiuas, a pontificis R. concessione, approbatione et confirmatione pendere, admodum audacter comminiscuntur. Non possunt igitur, his praefultis, non affirmare, electores aequae ac recens electum imperatorem non sola humanitatis ratione adductos, de electione facta ad pontificem R. referre, sed plane necessitatis causa, ut consensum pontificis ad suam voluntatem perducant, ab eoque rei gestae impetrent confirmationem. Verum enim vero, quo magis haec opinio aduersatur maiestati regni Germanici, eo longius ab illa recedunt alii, pontificique quicumque in constituendo imperii capite competere, negant pernegantque. Tanto minus igitur ab his expectabit quisquam, ut vel electores, vel imperatorem recens electum, adstrictos esse largiantur ad electionem pontifici, tanquam superiori, et rei peractae iudici, significandam. Quin potius omni opera et studio contendunt, non aliam esse electionis nuntiari solitae rationem, quam ut sciat pontifex, quemnam in posterum cum suis Romanis tanquam principem et dominum debeat reuereri. Mediam quasi viam inter utriusque opinionis, hactenus recensitae, defensores ineunt, qui duo in his terris capita dari, alterumque ecclesiae, ciuili societati alterum, a Deo ita praepositum esse statuunt, ut vnumquodque, suis limitibus circumscriptum, nihil in alterum iuris sibi arrogare possit. Cuius quidem sententiae auctores, ut sacerdotium principatui subesse negant, ita vicissim ciuilem potestatem a pontifice R. proficisci, ab eiusue auctoritate pendere, minime concedunt. Tantum igitur abest, ut etiam hi imperatorem ad confirmationem dignitatis et potestatis sibi delatae a pontifice impetrandam obstrictum esse, credant, ut potius summam rerum et facultatem administrandi imperii solis suffragiis principum, eligen-

eligendi iure instructorum, adscribant. Enim vero facile est ad intelligendum, ex his tribus, quas recensui, opinionibus curiae R. vt sibi maxime assentitur, vtue dominationis est appetentissima, illam vnice placere, quae pontifici dominium orbis tribuit, eiusque gratia regna et imperia quaeri, ac retineri, eius etiam voluntate denuo auferri, et, quod in primis huc pertinet, imperii Romano-Germanici gubernaculum, nisi praeuia praefulis R. approbatione et confirmatione, suscipi posse, affirmat. Quod ne quis a me confictum esse suspicetur, minime erit superuacaneum, ad testium fide dignorum auctoritatem prouocare. Sed non erunt facile magis idonei, quam ipsi pontifices, dominationis suae, saltem quod ad hoc momentum attinet, sine ulla dissimulatione assertores. Ex quibus tamen in praesentiarum vel solum Innocentium III nominasse sufficit, quippe qui in epistola ad Bertholdum, Zaringiae ducem exarata 1) libere est professus, suum esse iudicium, vtrum princeps per electionem imperio destinatus sit admittendus, an repudiandus. Idem ille in asserendo hoc iure eo vsque crudelitatis progressus est, vt summa imis miscere, seditiones et bella excitare, sanguine et caedibus vniuersam Germaniam implere, regnumque in extremum discrimen adductum euertere ac pessundare, quam ab iniquis postulatis recedere, maluerit.

1) c. 34. X. de elect.

III.

Vt vero intelligatur, a quibus demum initiis coeperit tantorum postea malorum causa, paulo erit altius ascendendum. Neque tamen opus est, vt antiquissimorum illorum temporum memoriam repetamus, quibus Germania nostra non vna, sed pluribus, iisque minoribus, rebus publicis

continebatur. Haec enim quoniam ipsorum pontificum aetatem, aut saltem christianae religionis, a maioribus nostris receptae, primordia excedunt, certe vix erit quisquam tam stolidus, vt hoc quidem aevo incunabula pontificii iuris in Germaniam et principes, a singulis populis delectos, quaerant. Imo oleum et operam perderet etiam is, qui inde vsque, cum Germania in maiores populos confociata, ac tandem vniuersa in Francorum potestatem redacta, Christianis facris sensim paulatimque initiata est, ius episcopi Romani in approbandis regibus deducere vellet. Neque enim probabile est ad fidem, tantam vna cum saniore de Deo colendo disciplina maioribus nostris implantatam esse in extraneum sacerdotem religionem, vt populus, libertatis, si quis vnquam, studiosissimus, et cum interneccione illorum, a quibus in seruitutem petebatur, vindex, indolis suae continuo oblitus sit, et ordinationem regum suorum ad arbitrium episcopi R. retulerit. Illi sane, qui argumentis, quae modo cunq̄e conquirere potuerunt, omnibus negarunt, imperialem dignitatem regno Germanico annexam non, nisi auctore pontifice R. a quoquam impetrari, ad haec tempora prouocare non sunt ausi. Posset tamen, quod ARNISAEVVS 1) iam monuit, a curiae R. defensoribus appellari exemplum Pipini, quem, Childerico, rege ex Merouingis nouissimo, de solio regni deturbato, ac in monasterium detruso, iussu R. pontificis regno admotum esse, non pauci scribunt. Ita enim perhibent EGINHARDVS 2) AVCTORES ANNALIVM FRANCORVM 3) FVLDENSIVM, 4) HERMANNVS CONTRACTVS, 5) aliiq̄e a NATALI ALEXANDRO, 6) HAHNIO 7) et STRVVIO 8) allegati. Nolo iam mea facere, quae NATALIS ALEXANDER, 9) iam commemoratus, ad imminuendam totius historiae fidem adduxit. Quo enim pacto ea, quae partim ex temporum ratione, partim ex aetate Childerici, partim

partim denique ex ipsa pontificum R. indole et iustitiae studio desumfit, dubia tolli possint, viri celeberrimi, IO. MABILLONIVS, 10) et post eum B. G. STRVVIVS 11) ostenderunt. Dabo potius, vera esse omnia, quae aevi prisca scriptores de regno Francorum, auctoritate pontificis R. in Pipinum translato, commemorarunt. Et tamen nihilo magis exinde colligi poterit, a nutu praefulis R. pependisse regnum Francorum, ordinesque regni non, nisi impetrato eius consensu, deserere Merotaeades, aliumque regem, sibi magis placentem, optare potuisse. Aut enim omnis fallor, aut certe Pipinus arcano potius consilio, quam necessitate quadam iuris, permotus fuit, vt assensum praefulis R. expeteret, eoque impetrato, populo ancipiti facilius fucum faceret imponeretque. Illi 12) sane, qui primitias primatus papalis totiusque hierarchiae incrementa paulo accuratius indagarunt, iam dudum docuerunt, etiam antequam episcopi R. ad id fastigii, in quo inde a pluribus saeculis stant, peruenerunt, episcopos alios de arduis caussis ad illos retulisse. Etenim quemadmodum in vna eademque prouincia is praeter ceteros episcopos in aliqua dignitate erat, ac in conuentibus ecclesiasticis primum locum tenebat, qui metropoli praeerat, ita certe episcopi R. inter reliquos totius fere christiani orbis sacerdotes tanto eminentior fuit auctoritas, quanto longius et sedis maiestate et antiquitate, et disciplinae ecclesiasticae cognitione accuratiore alios omnes antecellere videbatur, vt mirum non sit, extraneos ecclesiarum praesules, nullo adhuc vinculo sedi Romanae adstrictos, in negotiis maioris momenti et dubiae disciplinae consilium episcopi R. sententiamque rogasse. Et si vero hic consultandi mos, ex libera exterorum voluntate et sola sedis reuerentia profectus, postquam ecclesia in formam singularis principatus redacta fuit, in necessitatem abiit, Roma-

Romanique pontifices, quod antea sponte factum erat, in ius traxerunt, non tamen aequae principibus et proceribus regnorum, ac ne sacerdotibus quidem, persuaderi potuisse, ciuilia etiam negotia reique publicae ordinationem et administrationem ad pontificum R. iudicium pertinere, Hadrianus II. pontifex est expertus. Cum enim Lotharius II., Lotharii I. filius, Ludouici P. imperatoris nepos, decessisset, ac Carolus caluus Lotharingiam primo solus inuasisset, mox cum Ludouico, fratre, diuisisset, Ludouicus II. imperator autem, frater Lotharii, de iniuria, sibi a patris illata, maximo-pore conquereretur, a partibus huius stetit Hadrianus, 13) excommunicationem minatus iis, qui alienos fines vel inuasissent, vel retinerent. At masculae obstiterunt Franci, pontificemque satis asperere arguerunt, qui nouo ac inaudito exemplo regem, in distis regionibus morantem, ac reprimendis barbarorum irruptionibus imparem, sibi obtrudere conaretur. 14) Certe longa alia sententia fuit Gregorio II. qui pontifici in conferendis regnis nihil iuris competere, ingenue est confessus. 15) Tanto minus itaque quisquam credit, vel Stephanum, vel Zachariam, pontifices, quorum auctoritate Pipinus rex factus esse dicitur, eo arrogantiae progressos esse, ut potestatem regem Francis dandi sibi sumserint, illi scilicet populo, qui interiecto toto saeculo libertatem optandi regis vel cum dispendio vitae defensurum esse, Hadriano II. respondit. 16) Et quid opus est verbis, ubi manifesta indicia, probatissimorum auctorum fide subnixae, adfunt, non sua sponte pontificem, sed a Pipino interpellatum, et de sententia rogatum, interuenisse, Intelligebat enim Pipinus, princeps perspicacissimus, non minimi rem esse momenti, quam moliretur. Norat, iam inde ab antiquissimis temporibus Germanis in more positum fuisse, ut ne facile
a domo

a domo regnatrice in deligendis principibus recederent. Ideoque etiam non defuturos esse praeuidebat, qui crederent, noui ac plane pessimi exempli esse, exauctorato regi, ex antiqua Merouingorum gente oriundo, nouum sublitui, qui et ipse fidem, principi debitam, posthabuisset, et alios ad peierandum incitasset. Expeditissimum igitur visum est Pipino, dubitantibus forte, aut plane contradicentibus, opponere auctoritatem pontificis R. extranei quippe, et a partium studio alieni, praeterea voluntatis diuinae, vt credebatur, scientissimi interpretis. Eoque consilio Romam missi fuerunt, qui quaerent, melius ne et iuri diuino conuenientius esset, hominem desidem et inertem regio nomine gloriari, an vero, eum, qui rem publicam curaret administraretue, sed nomine careret, regia dignitate augeri. 17) Quo magis autem pontificis R. intererat, conseruari sibi beneuolentiam Pipini, cuius auxilio aduersus Longobardorum insultus maximopere indigebat, eo facilius inducebatur, vt secundum quaerentem responderet, illumque, qui rerum potiretur, etiam regem salutandum esse, deposito Childerico, censeret. 18) Igitur cum haec pontificis sententia tantum apud Francos valuisset, vt in verba Pipini iurarent, quasi religione quadam permoti, factum est postea sine dubio, vt, quicquid huius rei gestum esset, pontificis R. consilio auctoritate, iussu, auxilio factum esse diceretur.

- 1) HENNINGVS ARNISAEVS *de translatione imperii c. 7. n. 4.*
- 2) EGINHARDVS *in vita Caroli M. c. 1. apud Reuber. inter scriptores rerum Germanicar. p. 11. 12.* Gens Merouingorum, de qua Franci reges sibi creare soliti erant, vsque in Hildericum, regem, qui iussu Stephani Romani pontificis depositus ac detonsus, atque in monasterium trusus est, durasse putatur. *it. c. 3.* Pipinus autem per auctoritatem R. Pontificis ex praefecto palatii rex constitutus - - obiit.
- 3) ANNALES REGVM FRANCORVM *ad ann. 750. apud Reuber. l. c. p. 36.* Hoc anno secundum R. pontificis sanctionem Pipinus rex Francorum appellatus est.

B

4) ANNA.

- 4) ANNALES FVLDENSES *ad an. 753. apud Freberum T. I. script. rer. Germ. p. 7.* Zacharias, papa, ex auctoritate S. Petri, apostoli, mandat populo Francorum, vt Pipinus, qui potestate regia utebatur, regni totius et nominis quoque dignitate fructetur.
- 5) HERMANNVS CONTRACTVS *ad ann. 752. apud Pistorium T. I. p. 216.* auctoritate Zachariae, Papae, et non multo post Stephani, qui eadem in pontificatu sex annis successit, deposito ac deponso Hilderico, Merouingorum vltimo, Pipinus rex Francorum electus -- regnauit.
- 6) NATALIS ALEXANDER *in diss. de translatione regni Francorum a Childerico, rege, ad Pipinum, maiorem domus, historiae ecclesiasticae T. V. p. 737.*
- 7) S. F. HAHN, *in der vollständigen teutschen Staats und Reichs Historie T. I. c. 1. §. 4.*
- 8) B. G. STRVVIVS *in not. ad annal. Fuldenses inter scriptores a Frebero editos. p. 7.*
- 9) NATALIS ALEXANDER *l. c.*
- 10) IO. MABILLONIVS *de re diplomatica L. II. c. 26. n. 11. et L. V. tab. 22.*
- 11) B. G. STRVVIVS *in corpore histor. German. p. 127. n. 74.*
- 12) *Sid. PETRVS DE MARCA de concordia sacerdotii et imperii L. I. c. 10. et L. VII. c. 13. add. BOEHMER in selectis obseruat. ecclesiast. ad Petri de Marca dissert. de concord. sacerdot. et imp. L. I. c. 10. p. 43. seqq.*
- 13) Apparet hoc ex epistola Hadriani II. 19, 20, 21, 22, 23, 24. et 25. Tom. VIII. conciliorum, a Labbeo et Cossartio editorum, col. 916.
- 14) *vid. HINC MARVS, archiepiscopus Rhemenfis, in epistola ad Hadrianum, oper. T. II. p. 690,* vbi inter alia haec verba reperiuntur: Et petite dominum Apostolicum, vt, quia rex simul et episcopus esse non potest, et sui antecessores ecclesiasticum ordinem, quod suum est, et non rempublicam, quod regum est, disposuerunt, non praecipiat nobis habere regem, qui nos in sic longinquis partibus adiuuare non possit contra subitaneos et frequentes paganorum impetus: et nos Francos non iubeat seruire, quia istud iugum antecessores sui nostris antecessoribus non imposuerunt, et nos illud portare non possumus, qui scriptum esse in sanctis libris audimus, vt pro libertate et hereditate nostra vsque ad mortem certare debeamus.
- 15) GREGORIVS II. *in epistola ad Leonem Isaurum, quae extat in collectione allegata conciliorum, T. VII. col. 23, seqq.:* Nam quemadmodum pontifex introspectiendi in palatium potestatem non habet, ac dignitates regias deferendi, sic neque imperator in ecclesias etc.
- 16) *vid. notata ad n. 14.*
- 17) ANNALES FVLDENSES *ad ann. 751. apud Freber. T. I. script. rer. Germ. p. 7.* Pipinus, missa Romam legatione, Zachariam Papam interrogat de regibus Francorum -- qui reges quidem dicebantur, sed potestas regni tota apud maiorem domus habebatur -- orat igitur sibi decerni, quis eorum iuste rex debeat dici et esse, is qui securus domi fideat, an ille, qui curam totius regni et omnium negotiorum molestias suserat, add. fragmentum de maioribus domus apud P. Pithocum inter *annales et historias Francorum p. 229.*

17) ANNA-

- 18) ANNALES FRANCORVM ad an. 748. apud Reuber. scriptor rer. Germ. p. 36. Burchartus, Wirziburgensis episcopus, et Frotadus, presbyter capellanus, missi sunt Romam ad Zachariam papam, vt consulerent pontificem de causa regum, qui illo tempore fuerunt in Francia, qui nomen tantum regis, sed nullam potestatem regum habebant. Per quos praedictus pontifex mandauit, melius esse illum regem, apud quem summa potestas consisteret, dataque auctoritate sua iussit Pipinum regem constitui, add. notata n. 4.

III.

Cum vero, rebus ita constitutis, illibata mansit Francorum Germanorumque in regibus eligendis libertas, videntur est, num forte arctiore nexu sese obstrinxerint, post ea quam Carolus M. a pontifice ac senatu populoque R. imperator est nominatus. Ac sunt quidem, qui hanc dignitatis accessionem, Carolo M. factam, pro magno pontificis beneficio venditant, nouumque imperatorem pontifici eo plus debuisse, affirmant, quod in arbitrio huius fuerit, in quam imperium, Graecis ademptum, transferre vellet. 1) At quam frustra haec dicantur, illi iam dudum ostenderunt, qui in confutando BELLARMINO, haec talia post alios asseuerante, operam collocarunt. 2) Nec puduit MAIMBURGIUM 3) et ALEXANDRUM NATALEM, 4) quidquid de hac translatione imperii, a pontifice facta, vulgo narratur, fabulis annumerare. Ecquid enim transferri a pontifice in Carolum poterat, quod non antea habebat. Gallias certe et Germanias, quam late Romanis paruerunt, iam dudum Romanis eripuerant Franci eodem belli iure, quo fuerant ab illis acquisitae. Marcam Hispanicam eodem titulo Carolus tenebat, aequae ac superiorem Italiae partem, quam vi armorum amiserant Longobardi. Nec alia ratio fuit exarchatus, qui solus fere ex superioribus Italiae regionibus in ditione Graecorum manserat, sed nouissime a Longobardis occupatus Caroli virtute fuerat recuperatus. Ipsa denique Roma, Graecis tutelam

contra Longobardos denegantibus, Francorum regibus patriaratum obrulerat, iisque ita sese subdiderat, vt plane sacramento interueniente Carolo, imperatoris nomine adhuc destituito, fidem adstrinxisset. Largar tamen denuo, quod ne quidem NATALIS ALEXANDER et MAIMBURGIVS concesserunt, translatum esse pontificis auctoritate a Graecis ad Francorum imperium. Nec tamen exinde aliquid amplius consequetur, quam Carolum in Graecorum imperatorum iura successisse. Vnde vero probabitur, quendam imperatorum veterum precibus a pontifice impetrasse, vt ab hoc confirmaretur. Iustinum, quidem imperatorem, Hormisdæ, pontifici, auspiciâ imperii sui nuntiasse, manifestum est ex eius epistola, a BARONIO 5) in lucem edita. Extant etiam litteræ, quibus imperatori respondit Hormisda. 6) Sed in vtrisque ne vestigium quidem extat iuris illius, quod pontifices postea Germanicorum imperatorum contemplatione sibi tribuerunt. Enim vero, inquirunt, minime aestimandum esse imperium sub Francis et Germanis ex habitu et qualitate prisca. Hoc enim desuisse addunt, ac postea demum ab ecclesia, quo nomine pontificem intelligunt, renouatum, et in Francos collatum esse. Nihil itaque obtituisse summo praesuli, quo minus nouo imperatori eiusque successoribus, ab ecclesia causam habentibus, legem diceret, potestatemque, qua veteres vsi erant, circumscriberet. 7) Dabo hoc denuo, potuisse pontificem limites ponere nouo principi, illisque, qui huic erant successuri. Concedam quoque, vt nihil liberalitati desit, pontificem potuisse sibi reseruare arbitrium noui principis vel approbandi, vel repudiandi, si tamen hac conditione pro se posterisque acceptare voluit Carolus imperium sibi delatum. Id vero postulo, vt ostendatur, ita re vera inter Carolum et pontificem conuenisse, nullus vt in posterum princeps imperi-

imperium sine pontificis consensu adiret. In hoc enim momento cardinem controuersiae positum esse, nemo facile negabit. Interim, vt bona fide agam, nolo dissimulare, non omnino deesse pontificiae caussae defensoribus colores ad speciem aliquam faciendam. Etenim cum, superstitibus adhuc filiis tribus, in animum induxisset Carolus, fines, intra quos regnarent post mortem suam, designare, primo proceres regni Francici conuocauit, eorumque consensu vniuersum terrarum suarum ambitum in tres partes diuisit, mox etiam confectum eam in rem instrumentum per Eginhartum ad Leonem, pontificem, misit, huius subscriptione roborandum, quod AVCTOR ANNALIVM FRANCICORVM 8) testatur. At vtrum ex hac sola subscriptione consequantur, quod volunt, non subsistere potuisse partitionem in comitibus vniuersi populi Francici factam, nisi adstipulante pontifice, ego quidem eo magis dubito, quo certius constat, defunctis ante patrem duobus filiis, Carolo et Pipino, Ludouicum Pium a Carolo M. patre, in consortium imperii receptum, imperatoremque nominatum ac coronatum esse, solo procerum Francicorum consensu, nulla pontificiae confirmationis habita ratione. 9) Animaduertit hoc CONRINGIVS, 10) indeque colligi posse monuit, fuisse iam tum imperialem dignitatem in patrimonio Francorum, adeoque licuisse iis, vt regem Francorum, ita et imperatorem creare. Neque enim hoc mirum videri potest cuiquam, qui ad causas et origines delati Carolo a Romanis principatus, indolemque regni Francici, ac iura inprimis, quibus in bellis suscipiendis vsi sunt proceres, vel paululum attendit. Romani certe, vt in potestatem Caroli transfirent, hoc praecipue incitati fuerant, quod suis ipsorum opibus sese aduersus Longobardos defendere non poterant, a Graecis, quorum imperio adhuc

paruerant, destituti. Quanto autem magis valebant viribus Longobardi, tanto potentior illis opponendus erat princeps, et talis quidem, a quo sine mora et magna difficultate supplicias expectare et impetrare possent. 11) Eamque ob rem cum nemo occurreret, qui hoc nomine, vel comparandus, vel plane praferendus regi Francorum videretur, quasi necessitate quadam factum esse, quilibet perspicit, vt Carolo praeter ceteros summam in se committerent potestatem. Attamen ne huic quidem aut auxilium ferre Romanis, aut manum cum Longobardis conferere licebat, inuitis Franciae ordinibus, quorum quippe consensus, quotiescunque de bello extraneis inferendo agebatur, expetendus erat. 12) Neque enim bella Francica tam regis, quam regni nomine gerebantur, nec in iis administrandis reges stipendiario milite, a se suisque sumptibus conducto, utebantur, sed exercitu ex illis ipsis, qui in comitiis bellum decreuerant, regni incolis, nobilibus ac ingenuis, conscripto. Igitur cum nihil magis aequitati conueniret, quam, vt, quod sanguine et opibus ciuium partum esset, regno potius, quam regis patrimonio, accederet, rectissime, mea quidem sententia, iudicauit summi nominis Ictus, ILL. COCCEVS 13) quando et imperialem dignitatem regno Francorum per Carolum quaesitam esse affirmauit, lege regni, et gentium iure, ipsa denique Romanorum conditione, quae principem potentem et reprimendis hostibus parem postulabat, id suadente.

1) vid. HIERONYMVS BALBUS de coronatione Germanica c. 16. apud Goldastum in politicis imperialibus P. III. p. 256. seq. inprimis autem ROBERTVS BEL-LARMINVS de translatione imperii Romani a Graecis ad Francos, it. L. V. de pontifice Romano c. 8. qui liber extat in bibliotheca maxima pontificia T. XVIII. PETR. GREGORIVS THOLOSANVS in syntagm. iur. vniuersi L. VI. c. 7. n. 6.

2) HENNING. ARNISAEVS in comment. polit. de translatione imperii R. a Graecis ad Francos. c. 7. p. 189. seqq.

3) LO.

- 3) LOUIS MAIMBOURG *de la decadence de l'empire après Charlemagne L.*
I. p. m. 10.
- 4) NATALIS ALEXANDER *in diff. de translatione imperii a Graecis ad Carolum Magnum, historiae ecclesiasticae T. VI. p. 213. seqq.*
- 5) CAESAR BARONIVS *annal. ecclesiasticorum T. VII. p. 17.* editionis Antwerp. de anno 1598, Iustinus, Augustus, Hormisdas, papae. Dei beneficia licet multis, maxime tamen summis pontificibus conuenit indicari. Proinde sanctitati vestrae per has sacras declaramus epistolas, quod primum quidem inseparabilis trinitatis fauore, deinde amplissimorum procerum sacri nostri palatii et sanctissimi senatus, nec non electione firmissimi exercitus ad imperium nos licet nolentes et recusantes, electos fuisse atque firmatos. Precamur proinde, vt sanctis orationibus vestris diuinæ potentiae supplicetis, quatenus initia nostri roborentur imperii. Hoc enim et nos sperare, et vos decet implere. Data Kal. Aug. Constantinopoli, Magno. V. C. consule.
- 6) BARONIVS *l. c. p. 18.* Hormisda, episcopus, Iustino, Augusto. Venerabilis regni vestri primitiis, filii gloriosissime, loco muneris gratulationem suam catholica transmittit ecclesia, per quas se post tantam discordiae fatigationem requiem pacis inuenire confidit. &c. *Sed confirmationis nulla fit mentio.*
- 7) vid. HIER. BALBUS. I. c. n. 1.
- 8) ANNALES FRANCORVM *ad ann. 806. apud Reuber l. c. p. 57.* Conuentum habuit imperator cum primoribus et optimatibus Francorum, de pace conseruanda et obseruanda inter filios suos, et diuisione facienda in tres partes, vt sciret vnusquisque eorum, quam partem regere deberet, si patre mortuo supersititem esse contingeret. De hac partitione et testamentum factum, et iure iuranda ab optimatibus Francorum confirmatum, et constitutiones pacis conseruandae causa factae. Atque haec omnia litteris mandata sunt, et Leonis papae, vt ipse sua manu subscriberet, per Eginhartum missa. Quibus pontifex lectis et assensum praebuit et propria manu subscripsit.
- 9) EGINHARTVS *in vita Caroli M. c. 30. apud Reuber l. c. p. 23.* Carolus extremo vitae tempore, cum iam et morbo et senectute premeretur, euocatum ad se Ludouicum, Aquitaniae regem, qui solus filiorum Hildegardis supererat, congregatis solenniter de toto regno Francorum primoribus, cunctorum consilio sibi consortem totius regni, et imperialis nominis heredem constituit: impositoque capiti eius diademate, imperatorem et Augustum iussit appellari. THEGANVS *in vita Ludouici P. c. 6. apud Schilter. inter script. rer. German. p. 71.* imperator cum iam intellexisset, appropinquare diem obitus sui, vocauit filium suum, Ludouicum, ad se cum omni exercitu, episcopis, abbatibus, ducibus, comitibus loco positus, habuit grande colloquium cum eis Aquisgrani palatio, pacifice et honeste admonens, vt fidem erga filium suum ostenderent, interrogans omnes, a maximo vsque ad minimum, si eis placuisset, vt nomen suum, id est, imperatoris, filio suo Ludeuico tradidisset. Illi omnes responderunt, Dei esse admonitionem illius rei. -- Tunc iussit eum pater, vt propriis manibus coronam, quae erat super altare, eleuaret, et capiti suo imponeret.

10) HER-

- 10) HERMANN. CONRINGIVS *de republica diss. V. §. 15. p. 188. et diss. VIII. lb. 30. p. 418*
- 11) PAVLLVS WARNEFRIDVS *in fragmento de episcopis Metensibus apud Pithoeum, scriptor. Francie. p. 288.* Carolus M. Romanos ipsamque urbem Romuleam, iam pridem eius praesentiam desiderantem, quae aliquando mundi totius domina fuerat, et tunc a Longobardis depressa gemebat, duris angustiis eximens, suis addidit sceptris, cunctaque nihilominus Italia miti dominatione potitus est. AVCTOR VITAE CAROLI apud *Pithoeum L. c. p. 233.* Post Pipinum pium regnavit domnus Carolus, filius eius, quem postea Romani elegerunt sibi aduocatum sancti Petri contra reges Longobardorum. Deinde ipsum domnum Carolum elegerunt sibi in patritium Romanorum, Deinde cleuauerunt in imperatorem et Augustum.
- 12) Colligitur hoc ex conuentibus, bellorum indicendorum causa institutis, quos commemorat IAC. CAR. SPENER *L. II. c. 12. des teutschen Staats-Rechts §. 2. p. 158 not. ** Ac vel solum bellum, a Pipino Longobardis illatum, documento esse potest, de quo Eginhardus c. 6. in vita Caroli M. Bellum contra Longobardos, Stephano, papa, supplicante, cum magna difficultate susceptum est, quia quidam ex primoribus Francorum, cum quibus consulare solebat, adeo voluntati eius renisi sunt, vt se regem deserturos, domumque redituros, libera voce proclamarent.
- 13) HENRICVS DE COCCEII *in iuris publici prudentia c. 6. §. 17. p. m. 159.*

V.

Iam vero futuros esse, praeuideo, qui dicant, non aequae nunc, ac antea, necessarium fuisse, vt, probata iam anno dccvi. filiorum Caroli M. successione, auctoritas pontificis denuo interueniret in Ludouico P. imperatore post mortem fratrum designando. Sed velim cogitent, quod ex antea dictis apparere puto, ne in prima quidem diuisione ullam aduuisse iuris necessitatem, ob quam pontificis consensus esset expetendus. At enim, cui bono, inquis, Romanam missus est Eginhartus, ad subscriptionem instrumenti diuisionis a Leone impetrandam. Ego autem hoc factum esse existimo, vt sciret pontifex vna cum Romanis, cui praeter ceteros Caroli filios obsequium deberent, cuius olim imperii corona esset imponenda. Quod si tibi non sufficit, per me quidem fieri potest, vt ea, quae de imperiali dignitate regno

regno Francorum acquisita, in medium allata sunt, interrim seponantur. Illud tamen mihi dari, volo, vt aut hereditario iure collatum in Caroli gentem fuisse imperium dicam, aut, a solo pontificis Romanorumque arbitrio pependisse, affirmem, persisterene post mortem Caroli M. in fide successoris, an vero alterius cuiuscunque potestati sese subiicere vellent. Sane si verum est, quod BELLARMINVS 1) statuit, hereditarium fuisse Carolingis imperium R. ego non intelligo, cur opus fuerit pontificis assensus principibus ipso sanguinis iure munitis. Si vero in sola electione positum fuit ius Caroli, ego non video, qui demum fieri potuerit, vt Carolus, approbantibus Francis, successorem in imperio designaret, ac postea demum de consensu pontificis impetrando laboraret. Si denique ita inter Romanos Carolumque conuenisse, regeris, vt certior fieret pontifex de successore imperatoris delecto, minime perspicio, quo iure hoc neglectum sit in Ludouico P. cui in prima diuisione obuenerat regnum Aquitaniae, imperio vna cum maxima parte terrarum Francicarum Carolo, filio Caroli M. natu maximo, destinaro.

1) ROBERTVS BELLARMINVS de translatione imperii Romani L. III. c. 3. p. 298.

VI.

Occurrit tamen etiam in gestis Ludouici P. quod causae pontificis inferuire videtur ad asserendam imperatoris confirmationem. Etenim annalium 1) fide pariter ac ex charta diuisionis 2) constat, principem hunc anno DCCCXVII. adhuc in vegeta aetate constitutum, amore forte in filios, quorum illi tunc temporis tres erant, vel alia quacunque causa, adductum vniuersum terrarum, sibi subiectarum, orbem ia inter illos dispertiuisse, vt Pipinus Aquitaniam,

C

Ludoui-

Ludouicus Baiariam, Lotharius autem, natu maximus, in consortium imperii ac imperialis nominis iam assumtus, defuncto patre, imperium solus haberet. Quam diuisionem dum commemorat AGOBARDVS, 3) Lugdunensis archiepiscopus, ac Ludouico P. aequalis, indignabundus refert, ab ipso Ludouico, imperatore, Lotharium filium, consentientibus Francis imperiali nomine auctum, Romam ad pontificem missum esse, vt, quae gesta essent, ab hoc probarentur, ac confirmarentur. Quod quidem si ita se habet, nescio, an ii, qui aduersus pontificem laborant, argumentum fortius, saltem bona fide, desiderare possint. Non desunt ad hoc momentum attinet, fidem accommodare nolunt, vel saltem verba eius non ita, vt prima facie postulare videntur, accipienda esse contendunt. BALVZIVS 4) certe sibi esse putauit, cur Lotharium confirmationis pontificiae caussa Romam missum fuisse negaret pernegaretque. Neque enim continuo Italiam petiisse Lotharium, imperatorem recens appellatum, ait, nec ideo, vt coronam imperii a pontifice acciperet, omnium autem minime, quod tunc pontificis R. approbatio nouo imperatori necessaria crederetur. Ac illud quidem aequae certum est, quam quod certissimum, iter Lotharii Italicum, iussu patris regni Italici constituendi caussa susceptum, in annum DCCCXXII. incidisse. 5) Postea vero quam in subsequenter usque annum in Italia substitisset, iam compositis rebus reditum parans, rogatu Paschalis I. pontificis Romam diuertit, ab eoque coronatus, ac imperator Augustus appellatus fuit. 6) Nec magnopere, quod ad spatium interiectum attinet, repugnare videtur AGOBARDVS 7) quoniam alio loco id, quod totius imperii consensu factum fuerat, *postea* a sede R. roboratum esse scribit. Obseruauit haec verba

verba ipse BALVZIVS, 8) denuoque monuit, non ita esse interpretanda illa, quasi Romam venerit Lotharius consensus pontificii ex necessitate quadam iuris implorandi causa, sed quod a Paschali humanissime enixissimeque fuerat inuitatus. Ego vero vt huic BALVZII sententiae accedam, etiam aliis moueor argumentis, vt ego quidem existimo, tam validis, vix vt credi possit, vel pontificibus ea aetate in mentem venisse, confirmationem noui principis sibi arrogare. Notum est enim, et publicorum instrumentorum fide nititur, non potuisse olim pontificem sibi quicquam ex electione potestatis sumere, prius quam imperator et exarchus Italiae electionem, a clero populoque nuntiatam, ratam habuissent. 8) Neque dubium est, eodem iure vsum esse Carolum M, posteaquam pontifex, vna cum populo R. a Graecis tantum non derelictus, et Longobardorum tyrannidi expositus, in tutelam ac potestatem Caroli concessit. SIGEBERTVS saltem GEMBLACENSIS 10) testis est, Carolum M. ius eligendi pontificem ab Hadriano I. centumque ac quinquaginta tribus episcopis et abbatibus vna congregatis anno DCCLXXIII accepisse. Quod et si ita intelligendum esse facile largior, vt pontifex non, nisi praesentibus Caroli legatis, eligeretur, aut saltem electus, impetrato demum Caroli consensu, auspicia muneris faceret, vel tamen exinde apparet, praesules Romanos Carolum M. imperiali nomine adhuc destitutum, et solo patricii titulo contentum, superiorem agnouisse. Nec deteriorem Ludouici Pii conditionem fuisse, ea quidem, quae, ipso imperante, in diuersis diuersorum pontificum electionibus acta sunt, demonstrant. Ipse Paschalis, a quo confirmatum esse Lotharium I. a patre in consortium imperii adscitum, scribit AEBARDVS, Stephano surrogatus, ordinationem suam, non expectato imperatoris legato, factam, et contra ius fasque praeci-

praecipitatum, Ludouico excusauit. 11) Eugenius vero II. in locum defuncti Palchalis cooptatus, clerum populumque R. sacramenti religione obstrinxit, ne postea committerent, vt quisquam pontifex electus consecraretur prius, quam fidem suam imperatoris legato addixisset. 12) Denique Gregorius IV. tunc demum est ordinatus, cum eius electio a Ludouici legatis ad examen vocata ac probata fuisset. 13) Atque etiam ex epistola eius, ad episcopos regni Francia exarata, constat, inter contentiones illas, quae Ludouico P. cum filiis intercessere, Gregorio, a partibus filiorum stanti, satis acerbe exproratum esse, quod memoriam fidelitatis, imperatori iuris iurandi vinculo obligatae, deposuisset. 14) Tanto minus igitur est probabile ad fidem, ad pontificem pertinuisse iudicium de electione imperatoris, aut apud illum stetisse, probare ne an repudiare principem, ordinum consensu delectum, vellet, is nempe, qui spartam, sibi a clero populoque delatam, non, nisi ab imperatore confirmatus, poterat adire.

- 1) ANNALES REGVM FRANCORVM ad annum 817. apud Reuber. l. c. p. 166. Ludouicus P. reuersus generalem populi sui conuentum Aquisgrani habuit: in quo filium suum primogenitum, Lotharium, coronauit, et nominis atque imperii socium sibi constituit: ceteros reges appellatos, vnum Aquitaniae, alterum Baioariae, praefecit. NITHARDVS de dissenfionibus filiorum Ludouici p. L. I. apud Schilterum script. rer. Germ. p. 80. Ludouicus vniuersum imperium ita inter filios diuisit, vt Pipinus quidem Aquitaniam, Ludouicus autem Baioariam, Lotharius vero post discessum eius vniuersum imperium haberet, cui et vna secum imperatoris nomen habere concessit.
- 2) Extat haec apud BALVZIVM capitular. reg. Franc. T. I. col. 573. seq.
- 3) AGOBARDVS in febili epistola de diuisione imperii Francorum inter filios Ludouici, imperatoris, c. 4. operum eius a Steph. Baluzio editorum T. II. p. 44. Ceteris filiis vestris designastis partes regni vestri; Sed vt vnam regnum esset, non tria, praetulistis eum illis, quem participem nominis vestri fecistis, ac deinde gesta scribere mandastis, scripta signare et roborare, et consortem nominis vestri factum Romam misistis a summo pontifice gesta vestra probanda et firmanda, ac deinde omnes iurare iussistis, vt talem electionem et diuisionem cuncti sequerentur ac seruarent.
- 4) STEPHANVS BALVZIVS in notis ad hunc Agobardi locum p. 109.

5) AN-

- 5) ANNALES FRANCORVM *ad ann. 822. apud Reuber. p. 71.* imperator Lotharium, filium suum, in Italiam misit, cum quo Walachum, monachum, propinquum suum, fratrem videlicet Adelharti, abbatis, et Gerungum, ostiariorum magistrum, vna misit, quorum consilio et in re familiari et in negotiis, ad regni commoda pertinentibus, vteretur.
- 6) IIDEM ANNALES *ad an. 823. l. c.* Lotharius cum secundum patris iussuonem in Italia iustitias faceret, et iam se ad reuertendum de Italia praepararet, rogante Paschale, Papa, Romam venit, et honorifice ab illo susceptus in sancto paschali die apud S. Petrum regni coronam et imperatoris et Augusti nomen accepit. Inde Papiam regressus mense Iunio ad imperatorem venit.
- 7) AGOBARDVS *de comparatione vtriusque regiminis ecclesiastici et Politici c. 4. operum T. II. p. 51.* Si enim, quod vestra voluntate et potestate cum consensu totius imperii factum est, et *postea* in apostolica sede roboratum, hoc vult in pristinum reducere statum, satis rationabilis et opportunus est eius aduentus.
- 8) BALZIVS *in not. aed. d. l. p. 116.*
- 9) IOAN. GARNERIVS *in notis ad librum diurnum pontificum Romanorum apud Hoffmannum in nona scriptorum et monumentorum veterum collectione T. II. p. 28.*
- 10) SIGEBERTVS GEMBLACENSIS *ad ann. 773. apud Pistorium T. I. script. rer. Germ. p. 780.* Carolus iterum Romam rediit, synodum constituit cum Adriano, papa, aliisque 153, religiosis episcopis et abbatibus, in qua Adrianus, papa, cum vniuersali synodo dedit ei ius eligendi pontificem, et ordinandi apostolicam sedem, dignitatem quoque principatus -- omnesque huic decreto rebelles anathemizauit, et, nisi resipiscerent, bona eorum publicari.
- 11) ANNALES FRANCORVM *Reuberiani ac ann. 817. p. 65. seq.* Interea Stephanus, papa -- viii. Kal. Febr. diem obiit. Cui Paschalis successor electus post completam solenniter ordinationem suam, et munera et excusationem imperatori misit epistolam, in qua sibi non solum nolenti, sed etiam plurimum renitenti, pontificatus honorem vel impactum asseuerat. Missa tamen alia legatione, quod praedecessoribus suis factum erat, etiam secum fieri ac firmari rogauit.
- 12) *Supplementum chronici PAVLLI WARNEFRIDI ad ann. 825. apud Freherum in corpore historiae Francicae P. I. p. 181.* Hoc est iuramentum, quod Romano clero et populo ipse (Lotharius) et Eugenius papa facere imperauit. Promitto -- quod ab hac die in futurum fidelis ero dominis nostris imperatoribus, Hludouico et Hlothario -- et quod non consentiam, vt aliter in hac sede Romana fiat electio pontificis, nisi canonice et iuste, secundum vires et intellectum meum: et ille, qui electus fuerit, me consentiente, consecratus pontifex non fiat, priusquam tale sacramentum faciat in praesentia missi domini imperatoris et populi, cum iuramento, quale dominus Eugenius papa sponte pro consecratione omnium factum habet perscriptum.

- 23) ANNALES FRANCORVM *apud Reuber. ad ann. 827. p. 76. seq.* Eugenius, papa, mense Augusto decessit, in cuius locum Valentinus, diaconus, electus et ordinatus vix mensem in pontificatu compleuit. Quo defuncto Gregorius, presbyter S. Marci, electus, sed non prius ordinatus est, quam legatus imperatoris Romam veniret, et electionem populi examinaret.
- 24) GREGORIVS IV. PONTIFEX *in epistola ad episcopos regni Francorum, quae extat inter Agobardi opera T. II. p. 53. seqq.* Ibi vtro p. 76. scribit: Bene autem subiungitis, memorem me esse debere iurisiurandi, causa fidei facti imperatori. Quod si feci, in hoc volo vitare periculum, si annuntiauero ei omnia, quae contra vnitatem et pacem ecclesiae et regni committit. Quod si non fecero, periurus ero, sicut et vos.

VII.

Saluam mansisse hanc in constituendo summo pontificatu auctoritatem Lothario I. ac Ludouico II. eius filio, quicquid etiam in contrariam partem machinati sunt Romani, non dubitare nos patitur subsequendum temporum historia. Nam cum, defuncto Gregorio IV. Sergius II. in eius locum substitutus, non expectato imperatoris consensu ordinatus esset, a patre Romam missus est Ludouicus, officii admoniturus Romanos, vtne quicquam huius rei in posterum auderent. Quod quidem etsi in Leonis IV. consecratione obseruatum denuo haud fuit, calamitate temporum festinationem suadente, 2) hoc tamen mortuo, posteaquam Benedictus III. illi surrogatus est, ad priscum morem rediere Romani, ac solenne electionis decretum ad Lotharium et Ludouicum II. misere. 3) Quin et praesentibus imperatorum legatis consecrationem peractam esse, ANASTASIVS 4) testatur. Neque in diuisione terrarum, a Lothario, imperatore, tribus filiis Ludouico II. Lothario II. ac Carolo assignatarum, vlla pontificis R. ratio habita est, praeterquam quod Romam missus est Ludouicus, natu maximus, a parente in consortium imperii assumptus, vntionis ac coronationis a Leone IV. pontifice, vt mos ferebat, impetrandae causa, si tamen, quod

ANNA-

ANNALIVM BERTINIANORVM 6) conditor ad annum DCCCL. refert, huc pertinet. Non est, quod quisquam mihi obiiciat, hunc ipsum Ludouicum, anno DCCCXLIV. Romae morantem, nullis consequi precibus a pontifice potuisse, hic vt fidem sibi a Romanis obligari pateretur. Quamuis enim minime negari possit, et Sergium II. et proceres Romanos maxima contentione obtulisse, quo minus voti compos fieret Ludouicus, ex ipsa tamen temporum ratione apparet, et probatissimorum testium fide constat, antea hoc accidisse, quam Ludouicus a patre confors imperii fuisset factus. ANASTASIVS 7) certe, qui huius rei mentionem facit, Ludouicum, anno DCCCXLIV. Longobardum regem appellatum coronatumque esse, refert. Hoc autem facto, postulasse Ludouicum, addit, a Romanis iuramentum fidelitatis, at repulsam tulisse a pontifice, ceteroquin minime repugnante, vtne Lothario, patri, imperium tunc sine socio tenenti, obsequium, iam olim promissum, confirmaretur, vt mirum non sit, iniussu huius transire in alterius cuiusque fidem Sergium aeque ac Romanos noluisse.

- 1) ANNALES BERTINIANI *ad ann. 844. apud Muratorium script. rer. Ital. T. II. P. I. p. 519.* Gregorius, R. ecclesiae pontifex, decessit. Cui Sergius succedens in eadem sede substituitur. Quo in sede apostolica ordinato, Lotharius filium suum Hludouicum Romam cum Drogone, Mediomaticorum, episcopo, dirigit, acturos, ne deinceps, decedente apostolico, quisquam illic praeter sui iussionem, missorumque suorum praesentiam, ordineret antistes. Qui Romam venientes honorifice suscepti sunt, peractoque negotio, Hludouicum pontifex R. vntione in regem consecratum cingulo decorauit.
- 2) ANASTASIVS *in Vita Leonis IV. p. 258.* Romani -- noui electione pontificis congaudentes, coeperunt iterum non mediocriter contristari, eo quod sine imperiali non audebant auctoritate futurum consecrare pontificem, periculumque Romanae vrbis maxime metuebant, ne iterum, vt olim, aliis ab hostibus fuisset obfessa. Hoc timore et futuro casu perterriti, Leonem IV. sine permissu principis praesulem consecrauerunt, fidem quoque illius siue honorem post Deum per omnia et in omnibus conseruantes.
- 3) IDEM *in Vita Benedicti III. p. 295.* His peractis ceteri et cuncti proceres decretum componentes propriis manibus roborauerunt, et, consuetudo prisca vt poseit, inuicissimis Lothario ac Ludouico destinauerunt Augustis.
- 4) IDEM

- 4) IDEM *l. c. p. 300.* Praeterea - in basilicam -- deductus est, et in conspectu omnium, imperialibus missis cernentibus, in apostolica sede, ut mos est, et antiqua traditio dicitur, consecratus ordinatusque est pontifex.
- 5) REGINO *chronici L. II, ad an. 855. apud Pistorium T. I. script. rer. Germ. p. 61.* Anno dominicae incarnationis DCCCLV. Lotharius, conuocatis primoribus regni, imperium filiis suis diuisit, Ludouico Italiam tradidit, eumque imperatorem appellari fecit. Aequiuoco vero idem Lothario regnum, quod ex suo nomine vocatur, concessit: Carolo autem, qui iunior natus erat, prouinciae regnum largitus.
- 6) ANNALES BERTINIANI *ad ann. 850. apud Muratorium l. c. p. 531.* Lotharius filium suum, Ludouicum, Romam mittit. Qui a Leone, Papa, honorifice susceptus et in imperatorem uinctus est.
- 7) ANASTASIVS *l. c. in Vita Sergii p. 251. seq.* Almficus pontifex manibus suis ipsum Hludouicum -- oleo sancto perungens, regali ac pretiosissima coronauit corona, regemque Longobardis praefecit, cui regalem tribuens gladium illum subcingere iussit. -- His ita peractis, a praedicto postulauerunt pontifice, ut omnes primates R. fidelitatem ipsi Ludouico, regi, per sacramentum promitterent, quod prudentissimus pontifex fieri nequaquam concessit, sed sic orsus est illis: quia si uultis Domino Lothario, magno imperatori, hoc sacramentum ut faciant, solummodo consentio ac permitto. Nam Hludouico, eius filio, ut hoc peragatur, nec ego, nec omnis Romana nobilitas, consentit.

VIII.

Interim minime infitias iuerim, hoc ipso Ludouico II. imperante, maiora pontifices, quam antea quisquam antecessorum ausus fuerat, sibi sumuisse. Etenim id inde a Carolo M. aeuo usu obtinuisse, uidimus, ut imperialis dignitas fratri natu maximo, ex eiusque linea primogenito cesserit, assentientibus Franciae proceribus, in ordinanda successione consultis. Eamque ob rem Ludouicus, sensim sensimque infirmatus, ac tandem in desperationem vitae longius producendae adductus, id in primis habuerat votis, ut Carolomannus, filius Ludouici Germanici, tunc quidem superstitis, at tamen decrepiti senis, suus esset in imperio successor. 1) Alia vero omnia placuisse praesulibus Romanis, illosque, adhuc uiuo Ludouico, imperatore, cum Carolo caluo, de imperio, in hunc transferendo, consilia communicasse, ex Adriani II. epistola

epistola, ad Carolum, modo commemoratum, scripta, apparet. Ac ne intra conatum subsisterent clandestinae molitiones, Ioannes VIII. effecit, quando, intellecta Ludouici II. morte, Carolum continuo per nuntios ex Gallia arcessiuit, 3) vt Carolomannum, ab Engelberga, imperatrice vidua, in Italiam vocatum, 4) praeueniret. Ille igitur, vt sine mora iter aggressus Romam peruenit optatissimus expectatissimusque, sic ipso natali Domini eiusdem anni DCCCLXXV. solenni caerimonia imperator est appellatus. 5) Neque tamen est, quod quisquam sibi persuaderi patiatur, quod Ioannes VIII. pontifex, commentus est, 6) Nicolaum I. diuinitus esse monitum, vt, Ludouico II. mortuo, ad Carolum caluum imperii fasces deferrentur. In caussa potius erat auri sacra fames, quam, testibus compluribus omni exceptione maioribus, eo vsque exsatiabat Carolus, vt, si vel maxime in legitimi successoris partes transire voluisset pontifex, maiora expectare non potuisset. 7) Ad haec omnia accedebat inusitatum plane Caroli in sedem R. obsequium ac studium, quo dignitatem imperii, patrueli praereptam, ad gratiam pontificis referebat, 8) huic certe tanto magis acceptum, quod arrogantiae hominis, ad summum fastigium contententis, apprime conueniebat, quodue spem faciebat, fore, vt, quicumque in posterum ad solum imperii aspiraret, nihil prius sibi agendum duceret, quam vt de benevolentia pontificis, omni largitionum et indulgentiarum genere comparanda, laboraret, ad quod denique prouocari poterat, si cui forte postea in mentem veniret, summam curiae R. in conferendo imperio auctoritatem in dubium vocare.

- 1) EUTROPIVS PRESBYTER *de iuribus ac priuilegiis imperatorum in imperio R. apud Goldastum T. I. monarchiae imperii p. 10.* Ludouicus voluit, sibi succedere Carolomannum ad suscipienda imperialia scepra. Cum haec ita geruntur, R. pontifices semper per oratores litteras mittebant inuitatorias ad

Carolus

D

Carolus caluum, regem Francorum, inuitantes cum clam. Et quia erat in litteris quasi philosophus, rogabant illum, superuenire beato Petro, et de seruitutis iugo ad propriam libertatem reducere suam ecclesiam, vt quasi per vim ab aliquo esset oppressa. Talibus euolutis machinationibus, moritur Ludouicus, Mittitur statim citatus a Ioanne, qui tunc praecerat, a papa legatus ad eundem Carolum, qui nullas veniendo faciens moras ingressus Italiam petiit Romam.

- 2) ADRIANVS II. *pontifex in epistola 34. in collectione conciliorum a Labbeo editorum, Tom. VIII. col. 938.* Vobis confitemur deuouendo, et notescimus affirmando, salua fidelitate imperatoris nostri, quia, si superstes ei fuerit vestra nobilitas, vita nobis comite, si dederit nobis quislibet multorum modiorum auri cumulum, nunquam adquiescemus, exposcemus, aut sponte suscipiemus alium in regnum et imperium Romanum, nisi te ipsum, - - Si contigerit, te imperatorem nostrum viuendo supergredi, te opramus omnis clerus et plebs, et nobilitas totius orbis et vrbs non solum ducem et regem, patricium et imperatorem, sed in praesenti ecclesia defensorem.

3) vid. nota 1.

- 4) EYTROPIVS PRESBYTER l. c. Ludouico II. imperatore, infirmante, et ad extremum propinquante, quia non habebat filium, voluit sibi succedere Carolomannum ad suscipienda imperialia sceptris. Talibus euolutis machinationibus moritur Ludouicus. Mittitur - - missus ab vxore imperatoris, Engilberga, vel a suis primatibus, ad Carolomannum, ostendens ei vota defuncti. Et quia longius erat, noluit tam cito venire, vt impedire posset iter Caroli calui.

- 5) ANNALES BERTINIANI *ad ann. 875. apud Muratorium T. II. P. I. scriptor rerum Ital. p. 560.* Karolus kalendis Septembris iter suum inceptit, et per sancti Mauricii monasterium pergens, montem Iouis transitit, et Italiam ingressus fuit. - - Quibusdam de proceribus ex Italia ad se non venientibus, pluribus autem receptis, Romam, inuitante papa, Ioanne, perrexit, et XVI. Kal. Ian. ab eo cum gloria magna in ecclesia S. Petri susceptus est. Anno Domini 876. in die natiuitatis domini beato Petro multa et pretiosa munera offerens, in imperatorem vinctus et coronatus, atque Romanorum imperator appellatus est.

- 6) GESTA ELECTIONIS CAROLI CALVI *apud Pitheoum, inter scriptores annalium et historiae Francorum p. 501.* Vnde nos, tantis iudiciis diuinitus incumbentibus, luce clarius agnitis, superni secreti consilium manifeste cognouimus, et, quia pridem apostolicae memoriae decessori nostro, papae Nicolao, id ipsum iam inspiratione caelesti reuelatum fuisse comperimus, elegimus hunc merito et approbauimus vna cum annis et voto omnium fratrum, et coepiscoporum nostrorum, atque aliorum S. R. ecclesiae ministrorum amplique senatus totiusque R. populi etc. etc.

- 7) ANNALES FVLDENSES *ad ann. 876. apud Freher. script. rer. Germ. T. I. p. 48.* REGINO *L. II. chronici, ad ann. 877. apud Pistorium T. I. script. rer. Germ. p. 79.* HERMANNVS CONTRACTVS *ad ann. 875. apud Pistorium l. c. p. 242.*

8) Esi-

- 8) Edidit huius suae pontifici addictissimae voluntatis plura documenta, ex quibus etiam huc pertinet diploma, pro confirmatione, privilegiorum monasterii Vedastini exaratum, apud *Martene veterum scriptorum et monumentorum T. I. col. 298. seq.* Ibi: itaque vocatione domini Ioannis, apostolici, Romam properantes, et voto nostro, quod ex longo tempore cupiueramus, satisfacientes, post collatam a praefato patre nostro, summo pontifice, et vniuersali papa, Christo nobis propitio, imperii dignitatem, humiliter eidem summo pontifici supplicauimus, ect. etc.

IX.

Non tamen obesse haec sibi credit Carolomannus, Ludouici Germanici filius, quo minus ius, a maioribus quaesitum, et ordinum voluntate per varios gradus in se translatum, assereret, ac, quod viuo Carolo consequi non potuerat, huius artibus elusus, post mortem eius valida manu vindicatum iret. Nec mora fuit in Italiae proceribus, qui, simul ac diem obierat Carolus, ad mortem vsque rerum in Italia potitus, ad Carolomannum se contulerunt, eiusque potestati sese subdiderunt. 1) Solus pontifex, qui Carolomanno semper aduersatus fuerat, nunc quoque imperium eius agnoscere nolebat, atque etiam, ne Romani in deditio-nem venirent, impedimento erat. Quam ob rem missi fuerunt Lambertus et Albertus, qui sponte obtemporare recu-santes vi adigerent, idque tam felici successu peregrerunt, vt, capto Ioanne, pontifice, Romani in verba Carolomanni iu-rarent. 2) Tanto maiore igitur indignatione capiebatur pon-tifex ob interruptam iuris, quod tam sollicitate aucupatus fue-rat, possessionem, vt, relicta Roma, in Galliam aufugeret, ibique Lambertum et Albertum, quorum opera in coercendis Romanis vsus erat Carolomannus, a communiõne ecclesiae excluderet, 3) mox etiam in Italiam reuersus, nullis labo-ribus parceret, vt Carolomannum eiceret, summamque po-testatem in Bosonem, hominem sibi addictissimum, trans-ferret.

ferret. 4) At frustraneas fuisse has pontificis molitiones, saltem euentus docuit. Bosonem enim imperio potitum esse, nullibi, quod ego quidem sciam, legitur consignatum. Eoque facilius adsentior SIGONIO, 5) quando, Carolomannum regnum Italiae per triennium tenuisse, scribit. Etenim Carolum caluum prid. non. Oct. anni DCCCLXXVII. diem supremum obiisse, 6) Carolomannum contra, qui, Carolo defuncto, in Italia regnauit, xi. kal. April. anni DCCCLXXX. mortuum esse, 7) ex annalibus superioris aevi apparet. Nec alienum a vero videtur, ipsum Ioannem, pontificem, extincto Carolo caluo, sensim sensimque faciliorem esse factum, nihilque eius, quod ad Carolomanni beneuolentiam sibi conciliandam facere posset, omisisse. Cum enim in dies magis magisque grassarentur Saraceni, nec Ludouicus balbus, Caroli calui filius, is esset, qui vel horum barbarorum irruptiones auertere, vel etiam, inuito Carolomanno, regnum Italiae obtinere posset, tutius sane et rei Romanae consultius esse, existimabat Ioannes, vt imperium illi cederet, cuius virtute, iam satis perspecta, defendi contra immanes hostes posset. Eam igitur ob rem ad litteras Carolomanni, post mortem Caroli calui ad se missas, humanissime respondit, et aduentum, cuius ille spem fecerat, sibi gratissimum fore, semel et iterum affirmauit. 8) At, quo minus tamen ad iter promissum sese accingeret Carolomannus, varia interuenere impedimenta, mox etiam accessit imbecillitas corporis, tanta quidem, vt, quod pontifex quoque ad Anspertum, Mediolanensem archiepiscopum scripsit, 9) de salute eius desperaretur. Intelligitur vero ex his ipsis Ioannis VIII. litteris, illum etiam in his, quibus premebatur, angustiis propositi memorem, arbitrium optandi imperatoris sibi tribuisse, atque etiam, ne proceres regni Italici cuiquam sese regi submitterent, nisi consilio in synodo,
ad

ad Kal. Mai. anni DCCCLXXIX. Romae celebranda, secum communicato, interdixisse. Hoc tamen Ansperto, Mediolanensi archiepiscopo, haud placuisse, exinde colligo, quod dicto conuentui non interfuit, nec postea, licet iterum et saepius vocatus, pontifici praesto esse voluit. 10) Eoque magis dubito, an eidem, ne cum vilo ex regibus Francorum, Italiam forte ingressuro, quicquam negotii, se infcio, haberet, praecipienti 11) morem gesserit, quo luculentius ex alia Ioannis epistola apparet, Anspertum, interim ob denegatum R. praefuli obsequium excommunicatum, 12) mense Decembri indictionis xiii. quo tempore Carolus Papiae moratus est, nondum in communionem ecclesiae R. receptum fuisse. 13) Negari autem nequit, ipsos Francorum reges in causa fuisse, vt longius quotidie arrogancia curiae R. progredederetur, suamque in deferendo imperio auctoritatem, quam subinde non parum valuisse videbat, firmaret. Quemadmodum enim Carolus caluus nullis vel blandimentis, vel largitionibus, pepercerat, vt, pontifice adstipulante, Ludouico, germano suo, et filio huius, Carolomanno, imperium praeriperet, ita et nunc ipsi Ludouici Germanici filii, fratresque germani arcanis sibi inuicem artibus obfuisse, singulique in fraudem reliquorum pro se maxime laborasse videntur, vt, quod ad dignitatem imperii attinet, in suam partem deducerent pontificis voluntatem. Si, vt adhuc mos fuerat, natiuitatis ordo aliquid valuisset, non est dubium, Carolomanno, natu ex fratribus maximò, ius quoddam praecipuum competiisse. Et forte nec in pontifice, a barbaris misere vexato, mora fuisset. At illi morbus obstabat, quo minus Italiam peteret. Hunc vero hostes vrgebant, vt primo cuique et in recipienda ecclesiae R. defensione promptissimo imperium, ceu peculium suum, offerret. Animaduerto igitur, interea, dum

Carolomannus decubuit, Carolum crassum occulte, ni fallor, ac fratre infcio, cum pontifice de corona imperii, sibi imponenda, tractasse. Et hoc quidem conuicio ex epistola Ioannis, pontificis, 14) a Carolo, vt sibi amorem integrum feruaret, rogati, et vicissim grata quaeuis, ac honori Caroli proficua, quin et ipsam imperatoris dignitatem haud obscure promittentis. Minus autem dissimulanter egit idem pontifex in alia epistola, 15) vi. Non. Mai. indictione xii. siue anno DCCCLXXIX. data, in eaque Carolum crassum, quod vocatus ad ecclesiae exaltationem suumque ipsius honorem non venisset, partim reprehendit, partim de constantissimo suo in ipsum affectu certum esse iussit. Interim etiam Ludouicus, alter Carolomanni et Caroli frater, ad imperiale fastigium adspirabat, eamque ob rem, quod ex responsione Ioannis liquet, amplissimas quasuis et splendidissimas condiciones obulerat. Quae vt incremento potentatus pontificii maxime inferuiebant, ita liberalissimus erat in repromittendo, omnibus modis Ludouicum admonens, vt ad capeffendum imperium aduolaret. 16) Crediderim tamen ego nihilominus, pontifici haec cordi non fuisse, et, si coniecturae locus est, existimauerim, illum Carolo crasso, fratri natu minimo ideo addictiorem fuisse, ne forte Ludouico, in locum Carolomanni surrogato, imperium magis iure hereditario et ob praerogatiuam natiuitatis, quam ex gratia pontificis, obuenuisse, crederetur. Hoc saltem certum est, vix mensis spatium ab eo tempore, quo ad Ludouicum scripserat Ioannes, elapsum fuisse, cum Carolum crassum denuo per litteras excitauit, vt aduentum maturaret. 17) Idemque subsequente anno d. xxiii. Iunii repetiit, ac soli Carolo imperium destinatum esse, affirmavit. 18) Tandem igitur anno DCCCLXXX, emortuali Carolomanni, cuius metu expeditio Italica tam diu dilata esse

esse videtur, 19) Carolus, itinere suscepto, Papiam venit, indeque Romam progressus, ipso natali Christi a pontifice est coronatus. 20) Quo minus enim BARONIO 21) OTTONI FRISINGENSI, 22) SIGEBERTO GEMBLACENSI, 23) MARIANO SCOTO, 24) aliis, hanc coronationem ad annum DCCCLXXXI. vel plane DCCCLXXXII. referentibus, contra ANNALISTAE BERTINIANI 25) et AIMOINI 26) auctoritatem fidem accommodem, IOANNES VIII. pontifex facit, quippe qui non solum in litteris ad Carolomannum et Ludouicum, Franciae occidentalis reges, iv. Id. Mart. indictionis xiv. quae ad annum DCCCLXXXI. pertinet, Caroli, imperatoris, mentionem facit, 27) sed et in aliis, xiv. Kal. April. eiusdem anni ad ipsum Carolum scriptis, huic elogium imperatoris tribuit. 28.)

- 1) ANNALES FVLDENSES *ad ann. 877. apud Freherum T. I. script. rer. Germ. p. 50.* Carolus caluus, in itinere dysenteriae morbo correptus, cum magna perit tristitia - - Carlmannus optimates Italiae, ad se venientes, susceperit, et disposita, prout voluit, regione, reuersus est in Baioariam
- 2) ANNALES FVLDENSES *ad ann. 878.* Lambertus, Widonis filius, et Adalbertus, Bonifacii filius, Romam cum manu valida ingressi sunt, et Ioanne, R. pontifice, sub custodia retento, optimates Romanorum fidelitatem Carlmanno sacramento firmare coegerunt.
- 3) ACTA CONCILII TRICASSINI II. *apud Labbeum T. IX. conciliorum col. 307. seq. add. BARONIVS annal. eccles. T. X. ad ann. 878. n. 11. p. 536. it. ANNALES FIDELENSES. l. c.*
- 4) ANNALES FVLDENSES *ad an. 878. l. c.* pontifex, assumto Bosone, comite, qui, propria vxore veneno extincta, filiam Huldouici, imperatoris, de Italia per vim rapuerat, cum magna ambitione in Italiam rediit, et cum eo machinari studuit, quomodo regnum Italicum de potestate Carlmanni auferre, et ei tenendum committere potuisset.
- 5) SIGONIVS *de regno Italiae L. V. p. 135.*
- 6) ANNALES BERTINIANI *ad ann. 877. apud Muratorium l. c. p. 536. seq.*
- 7) ANNALES FVLDENSES *ad ann. 880. apud Freherum l. c. p. 52. it. NECROLOGIVM FVLDENSE apud Leibnitium scriptor. rer. Brunsvic. T. III. p. 762.*
- 8) Ioannes VIII. pontifex *in epistola mense Nou. indict. XI. 63. apud Phil. Labbeum et Gabr. Cessartium conciliorum T. IX. col. 50.* De causa fane vestri ad nos aduentus, nostraque sublimissima promissione, Romanae ecclesiae supra omnes, qui fuerunt ante vos eiusdem exaltatione, cum hoc opere compleueritis, aderit ille vestri retributor. - - Quibus peractis demum rursus ordinabili-

- dinabilliter et honorifice mittemus, qui vos cum tota decentia, vtpote tantum regem, ad limina apostolorum ducere studeant, vnaque conuenientes de statu reipublicae, totiusque Christiani populi saluatione salubriter tractare, Deo opitulante, ac ordinare valeamus. IDEM *in epistola 89. l. c. col. 74.* Vestrum quoque ad praedictam matrem vestram, vt gloria culminis vestri spondeat, tanto audius enixiusque quotidiana praesolatione aduentum expectauimus, quanto pro augmento mercedis vestrae nos, nostramque ecclesiam, in tot aduersantibus laborantem, super omnes imperatores atque reges, qui ante vos fuerunt, exaltare ac beatificare omnimodo promissistis.
- 9) IOANNES VIII, *in epistola 155. l. c. col. 103.* Et quia Carolomannus, corporis, sicut audiimus, incommoditate grauatus, regnum retinere iam nequit, vt de noui regis electione omnes pariter consideremus, vos praedicto adesse tempore (ad Kal. Mai. indict. XII.) valde oportet, et ideo antea nullum absque nostro consensu regem debetis recipere. Nam ipse, qui a nobis ordinandus est in imperium, a nobis primum atque potissimum debet esse vocatus atque electus,
- 10) Patet hoc ex *epist. IOANNIS 181. 182. xiv. et. xiii. Kal. Iun. indict. xii. l. c. col. 116. 118. epist. 196. col. 117. ep. 204. col. 148. ep. 221 col. 159. ep. 222. col. 160. ep. 231. col. 166.*
- 11) IOANNES PONTIFEX *in epist. 181. col. 117.* Praeterea hoc etiam tibi, tuisque suffraganeis omnibus, admonitione nostra denuntiamus atque praecipimus, vt cum eo, qui de regibus Francorum, Deo fauente, Italiam fuerit ingressus, nullum absque nostro consensu et vnanimitate placitum facere praesumatis.
- 12) IDEM *in epist. 196. col. 127.* Tantis, heu pro dolor! transgressionibus inueniris obnoxius, quantis nullus -- inprimis quod nostri operis atque laboris noluisse socius esse ac particeps, -- Pro quibus et similibus te tandiu communionem priuauimus, -- donec nobis occurreres.
- 13) *vid. epist. IOANNIS 231. col. 166. viii. Kal. Decembr. indict. xiii. i. e. anno 880. data, qua Carolo, Papiae moranti, se excusat, quod Anspertum eius precibus non absoluat. Sub initium tamen anni 881. Ioannem cum Ansperto in gratiam rediisse, apparet ex epistola Ioannis 260. col. 187. quae data est xv. Kal. Mart. indict. xiv. i. e. anno 881.*
- 14) IDEM *in epistola 160. col. 105. l. e.* Regalis excellentiae vestrae litteras recipientes atque relegentes, vt in eo, quod antea praesulatu nostro direxistis, vestro videlicet amore, dilectioneque maneremus, non solum, vt iam olim retulimus, verum etiam magis ac magis nostrae voluntatis affectum ad vestrae exaltationis cumulum ampliare magnopere cupimus, atque in omnibus ceu carissimum filium vos retinere procul dubio satagemus. Tantum vt, quo celerius, sicut mandastis, vestros idoneos legatos ad nos dirigere potestis, aliquatenus non praetermittatis, cum quibus sane et exaltationem vestrumque honorem inuestigare considerareque firmissime valeamus.
- 15) Est

- 15) Est illa 162. col. 112. *Z. c.* Miramur, quia vos saepius exhortantes, vt ad exaltationem sanctae Dei ecclesiae vestrumque honorem, et totius terrae nostrae defensionem venires, vocauimus, et haecenus distulisti. -- Nam pro certo scire debetis, quoniam pro nullius hominis lucro vel blandimento siue terrore a vestro nos consortio et vestrae amicitiae foedete separabimus: idcirco tantum viriliter agere ea, quae nobis ac vobis proficua sunt, nullatenus dubitatis.
- 16) vid. *epistola* 197. col. 128. xviii. Kal. Iul. indict. xii. scripta. Vestrae regiae serenitatis mellifluis relectis apicibus -- quantam deuotionem ac sincerissimam voluntatem exaltandi et defendendi ecclesiam Dei habeatis, -- luce clarius nouimus. -- Qua propter scitote pro certo, quia nullus parentum vestrorum tantam gloriam et exaltationem a praedecessoribus nostris percepit, quantam nos vobis, si veneritis, totis multiplexiter viribus desideramus impendere. -- quoniam, si, Deo fauente, Romanum sumseritis imperium, omnia regna subiecta existent.
- 17) vid. *epist.* 216. col. 156. mense Aug. indict. xii. scripta. Quod bene vestra regalis cognoscit sublimitas, a longo iam tempore vos pro utilitate et exaltatione sanctae sedis apostolicae, matris vestrae, ad culmen imperii, Deo propitio, volentes perducere, auctoritatis nostrae literis missis vocauimus. Qua propter, fili carissime, pro certo scitote, quia nos vestrum honorem et gloriam toto conamine desideramus perficere.
- 18) vid. *epistola* 246. col. 174. seq.
- 19) Colligo hoc ex *epistola* IOANNIS 172. col. 112. vbi: Sed praestolando vestrum aduentum diuque tardantem putauimus, ne forte Carolomanni, gloriosi regis, germani vestri praedicti, aliquo impedimento iam venire nequissetis: vnde illi nostram apostolicam direximus epistolam, admonentes, quia, si hoc regnum amplius taliter occupatum ac inordinatum et sine defensione tenuerit, animae suae detrimentum omnimodis fiet; nullumque vobis pro ecclesiae Dei defensione venientibus impedimentum facere praesumat.
- 20) REGINO L. II. *chron. ad ann. 881. apud Pistorium T. I. p. 81.* Anno dominicae incarnationis 881. Carolus de Alemannia egressus Longobardorum fines occupauit, ac in paucis diebus totam Italiam in deditonem accepit, ac Romam perueniens, a praefule apostolicae sedis, Ioanne; et senatu Romanorum fauorabiliter exceptus, cum magna gloria imperator creatus est. Item, HERMANNVS CONTRACTVS *ad ann. 881. apud eundem T. I. p. 245.* Carolus, rex, frater Ludouici, Romam veniens vna cum regina, Richarda, imperiali vnctione a Ioanne, papa, coronatur, et omnes Italorum episcopi praeter papam imperatori iurciurando subiiciuntur. *Vterque autem initium anni a natali Christi, non a circumcissione, subduxisse videtur, pro more scriptoribus medii aevi non insolito.*
- 21) BARONIVS *annalium ecclesiast. T. X. p. 579. ad an. 981.* vbi rationem temporis ita supputat, vt Carolum sub finem anni 881. coronatum esse asserimet.
- 22) OTTO FRISINGENSIS *chronici L. VI. c. 8. apud Vratisl. script. rer. Germ. T. I.*

- 23) SIGEBERTVS GEMBLACENSIS *ad ann. 882. apud Pistorium script. rer. Germ. T. I. p. 800.*
- 24) MARIANVS SCOTVS *chron. L. III. ad ann. 882. apud Pistorium l. c. p. 642.*
- 25) ANNALES BERTINIANI *ad ann. 880. apud Muratorium T. II. p. 1. script. rer. Ital. p. 569.* Karolus - - in Italiam perrexit. Indeque Romam veniens a Ioanne, papa, se in die natiuitatis Domini in imperatorem consecrari obtinuit.
- 26) AIMOINVS *de gestis Francorum L. V. apud Freherum P. II. corporis Francicae historiae Veteris. p. 504.* Carolus in Italiam perrexit, indeque citato itinere Romam veniens a Ioanne, papa, in die natiuitatis Domini in imperatorem vngi obtinuit.
- 27) IOANNES VIII. PONTIFEX *in epistola 263. col. 189. data IV. Mart. indict. XIV. i. e. 881.* Nosse volumus vestram dilectionem, quia spiritualement filium nostrum, Carolum, serenissimum imperatorem, Romae nobiscum degentem, rogauimus, etc. etc.
- 28) *vid. epistola 269. col. 199. data IV. Kal. April. indict. XIV.* Inscriptio est: Carolo, imperatori. Et in ipsis litteris Catolo nomen imperatoris et augusti tribuitur.

X.

Quae subsecuta sunt tempora, turbarum fuere plenissima, ipsique sedi Romanae non raro molesta, cum plures de imperio inter se concertarent. Quorum vt quisque opibus maxime valuit, ita prae aduersario solum conscendit, indeque iterum, simulac aemulus vires collegit, deturbatus fuit, vt vix credam, pontificii assensus a principibus belligerantibus praecipue rationem habitam esse. Notum est, exauctorato Carolo, cui vni Franci occidentales aequae ac orientales vna cum Burgundis et Italis paruerant, magnam rerum conuersionem factam esse, singulosque, quos dixi, populos suos sibi reges elegisse. 1) Et quod ad Italiam in primis attinet, imperante adhuc Carolo, Guidonem inter et Berengarium conuenerat, hic vt Italiam, ille Franciam assertum iret, si forte Carolo humani quicquam accideret. 2) At cum spe obtinendae Galliae postea decidisset Guido, id agebat, vt Berengario Italiam eriperet, tam felici quidem successu, vt ex duobus

duobus praeliis victor Romam profectus, et ix. Kal. Mart. indict. ix. siue anno dcccxc. a pontifice vnctus, imperator appellaretur. 3) Abhinc igitur tenuit imperium Guido, frustra sese opponente Berengario, illudque post mortem suam reliquit Lamberto, filio, iam anno dcccxcii. in societatem imperii recepto, 4) sed anno demum dcccxciv. a pontifice coronato. 5) Vtrum tamen libere egerit curia R. an vi coacta, ego non dixerim. Illud autem certum est, Formosum anno dcccxciii. legatione ad Arnulphum, Germaniae regem, missa, efflagitasse, hic vt Italiam pariter ac ipsam Romam a dominatione malorum Christianorum liberaret. 6) Ac, cum in prima expeditione perficere, quae rogatus erat, non potuisset Arnulphus, preces suas repetiit Formosus, 7) annoque dcccxcvi. illum, in Italiam reuersum, Romamque cum armata manu ingressum, corona imperiali redimiuit. 8) Interim exiguum huius rei fructum cepit nouus imperator, morbo, vt reditum in patriam acceleraret, compulsus. 9) Accessit eo ipso anno obitus Formosi, praefulis, Arnulpho, vt videtur, inuitis Romanis, addicti. 10) Quo facto, si fides est habenda SIGONIO, 11) Lambertus, rebus suis in melius mutatis, in synodo Rauennate impetrauit, vt inauguratio Arnulphi irrita declarata fuerit. Atque etiam ex euentu constat, Italos, Lamberto anno dcccxcvi. vel, vt alii malunt, dcccxcviii. defuncto, Arnulphum posthabuisse, ac Ludouico, Bosonis filio, imperium obtulisse. 12) Cui, vtpote nouo aemulo, Berengarius, suis et ipse fautoribus non destitutus, quidem obuiam iuit, at nihilo magis prohibere potuit, ne Ludouicus Romam perueniret, ibique anno dcccxcviii. imperator coronaretur. 13) Neque tamen hic imperio vsus est vel quieto, vel diuturno, a Berengario anno dcccxciii. expulsus ac oculis priuatus. 14) Qua re peracta, num Berengarius Romae coronatus sit,

fit, ego pro certo affirmare non ausim. BARONIVS 15) enim, quo auctore id asseueret, non adducit. Forte tamen, vt ego quidem suspicor, fidem actorum synodi Rauennatis ac Romanae, ex codice quodam ANTONII AVGVSTINI desumptorum secutus est, in quibus Berengarii coronatio, tanquam barbarica ac vi extorta, reprobatur, Lamberti contra consecratio confirmatur. 16) Sed ego, quod ad haec acta, hanc ob causam in dubio versor, quod anno DCCCIV. quo et Rauennas et Romana synodus celebrata est, Lambertus iam dudum diem obierat supremum. Si vero recte se habent, quae in his actis de Berengarii coronatione leguntur, non poterit non mihi concedi, nomen Lamberti pro appellatione Ludouici Bosonidis irrepsisse vitio scribentis. Enim vero quoniam non satis liquidum est, quae fuerint in his imperii vicissitudinibus partes pontificis, ego superuacaneum duco, diutius his immorari. Neque operae pretium facerem, si apud Rudolphum, Hugonem, Lotharium, ac Berengarium II. subsisterem, in quorum gestis nil quicquam inuenio praesenti instituto accommodatum. Hoc vnicum, quantum ad Franciae orientalis regnum spectat, silentio non est praetereundum, Hattorem, Moguntinum archiepiscopum, vna cum suffraganeis suis, ad Ioannem IX. pontificem, litteras dedisse, iisque Ludouici, in locum Arnulphi, patris, surrogati, electionem significasse, ad haec, quod iniussu pontificis facta esset, exculationem addidisse, vt denique illam benedictione sua roboraret, rogasse. 17) Sed non est, cur quis in hac epistola omni blanditiarum genere plena, verbisque ad obsequium pontifici demonstrandum compositis referta, aliquid latere putet, quod iuris necessitate factum sit. Nam et diu post haec tempora, cum praefules Romani regis, recens electi ac imperiali corona ornandi, confirmationem ad se pertinere palam professi sunt,

sunt,

sunt, nemo eorum eo processit arrogantiae, vt, se incio, regem a Germanis eligi posse, negauerit. Quodsi tamen foret, qui vestigium pontificii de electione Germanorum regis arbitrii adesse adseueraret, non posset probationem detractare, ea, quae Hatto et Moguntinae prouinciae episcopi litteris suis, ad pontificem datis, inferuerunt, Ludouici, regis, ac omnium ordinum consensu scripta esse.

- 1) ANNALES FVLDENSES *ad ann. 888. apud Freherum script. rer. Germ. T. I. p. 62.*
- 2) LVITPRANDVS *histor. L. I. c. 6. apud Reuber. script. rer. Germ. p. 143.* Wido et Berengarius tanto sunt amicitiarum foedere conglutinati, vt sibi hoc iurciurando promitterent, quod si regi, Carolo, superstites forent, alterius alter ordinationi conuieret, simul vt Wido, quam Romanam dicunt, Franciam, Berengarius obtineret Italiam.
- 3) Patet hoc ex charta, apud *Vghellum Italiae sacrae T. II. p. 191.* cuius subscriptio haec est: Data IX. Kal. Mart. indic. IX. anno incarnationis domini 891. regnante domino Widone in Italia, anno regni eius III, imperii illius die prima,
- 4) FLODOARDVS *historiae Rbemensis ecclesiae L. IV. c. 2. bibliothecae patrum maximae T. XVII. p. 595.* pontifex Lambertum, filium Widonis, anno secundo imperii patris ipsius nouum imperatorem factum fuisse designat.
- 5) REGINO *chronici L. II. ad ann. 894. apud Pistorium l. c. p. 95.* Eodem anno Guido, qui Italiam regebat, et imperatoris tenebat nomen, moritur. Lampertus, filius eius, regnum obtinuit, et Romam veniens diadema imperii a praefule sedis apostolicae ei imponi fecit.
- 6) ANNALES FVLDENSES *ad ann. 893. l. c. p. 65.* Missi autem Formosi, apostolici, cum episcopis et primonibus Italicis regni ad regem in Baiuaria adueniunt, enixe deprecantes, vt Italicum regnum et res S. Petri ad suas manus a malis Christianis eruendum aduentaret, quod tunc maxime a Widone, tyranno, affectatum est.
- 7) ANNALES FVLDENSES *ad ann. 894. l. c.* Iterum rex a Formoso, apostolico, per epistolas et missos enixe Romam venire inuitatus est.
- 8) ANNALES FVLDENSES *ad ann. 896. l. c. p. 66.* Iam apostolicus paterno amore diligendo regem -- suscipiens, et honeste ad basilicam beatorum principum apostolorum laetificando introduxit, et secundum morem antecessorum suorum imperialem consecrationem capiti sibi imponens, caesarem augustum appellauit. Idem refert REGINO *chronici L. II. ad ann. 896. l. c. p. 96.*
- 9) HERMANNVS CONTRACTVS *ad ann. 896. apud Pistorium l. c. p. 252. et ANNALES FVLDENSES. l. c.*
- 10) ANNALES FVLDENSES, *l. c. p. 67.*
- 11) SIGONIVS *de regno Italiae L. VI. p. 145. seqq.*

38 DE POSTVL. PONTIF. R. CONFIRM. ELECT. REGIS R. SIBI VNNTIAT.

- 12) REGINO, *chronici L. II. ad ann. 896. p. 96.* Eodem anno Lamperus, filius Guidonis, -- vita decedit, et Ludouicus, filius Bosonis, a Longobardis inuitatus, a prouincia egressus, Italiam intrat.
- 13) IDEM. *l. c. ad ann. 898. p. 97.* Inter Ludouicum et Berengarium in Italia plurimae congressiones fiunt: multa certaminum discrimina vicissim sibi succedunt. Nouissime Ludouicus Berengarium fugat, Romam ingreditur, vbi a summo pontifice coronatus imperator appellatur.
- 14) IDEM *ad ann. 904. l. c. p. 99.*
- 15) BARONIVS *annal. eccles. ad ann. 904. T. X. p. 658.*
- 16) Extant haec acta apud Baronium *l. c. p. 659. seq.* Ibi autem p. 660. c. 6. haec continentur: Vnctionem itaque sacri chrisimatis in spiritualem filium nostrum, dominum videlicet Lambertum, excellentissimum imperatorem, actam, perpetua stabilitate dignitatibus decoratam, firmam et in aeternum stabilitam esse, sancto suffragante spiritu decernimus. Illam vero barbaricam Berengarii, quae per surreptionem extorta est, omnimodo abdicamus, conf. etiam LABBEI *collectio conciliorum T. IX. col. 502.*
- 17) Extrat haec epistola apud HVNDIVM *in metropoli Salisburg. T. I. p. 32. edit. de anno 1719. it.* apud GOLDASTVM *de regno Bohemiae, in append. docum. p. 4.* nec non in LABBEI *collect. concil. T. IX. col. 496.* Ex ea autem sequentia verba huc pertinent: De cetero vestrae clementiae innotescimus, seniore nostrum, Arnolphum, imperatorem, de huius vitae exilio migrasse. -- Tali vero domino rectore et gubernatore amisso, in nostris partibus vacillauit nauis ecclesiae. Quem semel eligeret, paruo tempore in seia mansit. Et quia timor magnus aderat, ne solidum regnum in partes se scinderet, diuino, vt credimus, instinctu factum est, vt filius senioris nostri, quamuis paruissimus, communi consilio principum et totius populi consensu in regem eleuaretur. Et, quia reges Francorum semper ex vno genere procedebant, maluimus pristinum morem seruare, quam noua institutione insidere. Sed cur hoc sine vestra iussione et permissione factum sit, vestram haud dubitamus latere prudentiam. Nulla scilicet alia causa actum constat, nisi, quia, paganus inter nos et vos consistentibus, impeditum est iter nostrum ad sanctam matrem nostram, Romanam sedem, ita, vt nec legati a nostra paruitate ad vestram dignitatem dirigi potuissent. Sed quia tandem occasio et tempus aduenit, quo nostra epistola vestris obtutibus praesentaretur, rogamus nostram communem constitutionem vestrae dominationis benedictione roborari.

EXPLICIT DISSERTATIO I.

+

94 A 7372

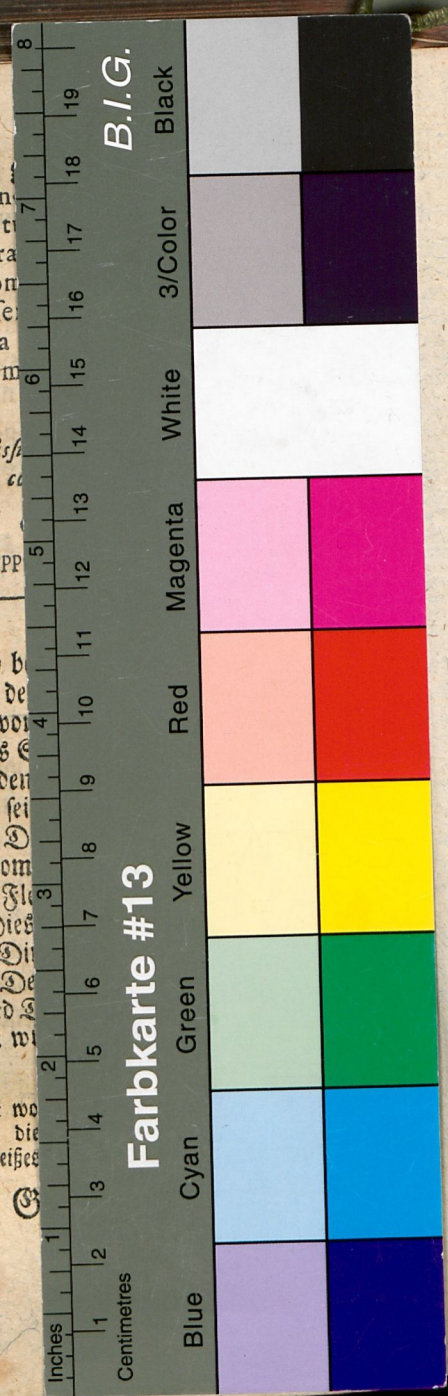
ULB Halle

001 681 94X

3

28.

36

DE
POSTVLATO PONTIFICIS R.
CONFIRMANDI
ELECTIONEM REGIS ROMANORVM
SIBI NVNTIATAM
DISSERTATIO I.

QVAM

PRAESIDE

IO. CHRISTOPHORO PESLERO

I. V. D. PAND. PROF. PVBL. ORD. ET FACVLT. IVRID. ASSESSORE
ACADEMIAE H. T. RECTORE

IN AVDITORIO ICTORVM

III. ID. DECEMBR. A. O. R. CIO DCCC XXXII.

DEFENDET

IO. HENR. LVDOV. BERGIUS

CVSTRINENSIS.

FRANCOFVRTHI AD VIADRVM
EX OFFICINA PHILIPPI SCHWARTZII ACAD. REG. TYP.